توحيد او شرک

آية الله العظمى حسيني نسب

ژباړونکے: عبد الرحيم دراني

بسم الله الرحمن الرحيم

توحید او شرک

د توحید او شرک په مسئلو کښې تر ټولو مهمه مسئله د دغو دوو د پیژندلو د معیار پیژندل دي او تر څو چې دا مسئله په بنیادي ډول حل نه شي ځینې مسائل چې بنیادي نه دي نه شي هواریدلے له دې امله د توحید او شرک مسئله په مختلفو اړخونو کښې خو په لنډ ډول څیړو.

1. په ذات کښې توحید

په ذات کښې توحید په دوه ډوله مطرح کیږي

الف: خدای تعالیٰ (او د علم کلام د عالمانو په تعبیر واجب الوجود) یو دے او سارے او مثل نه لري دا هماغه توحید

دے چې خدای تعالیٰ په قرآن مجید کښې هغه په مختلفو

طریقو سره یاد کړے دے او فرمایي:

"لَیسَ کَمِثلِهِ شَئٌ".[1]

هیڅ څیز د هغه په شان او مثل نه دے.

او په یو بل ځای کښې فرمایي:

"لَم یَکُن له کُفواً احد".[2]

د هغه لپاره هیڅ سارے او برابر نیشته.

البته کله کله دغه ډول توحید په عوامو کښې په بله طریقه

تفسیریږي او د عددي توحید شکل خپلوي او هغه دا چې

خداي يو دے دوه نه دي البته څرګنده ده چې دغه (عددي) توحيد له الهي مقام سره نه ښايي.

ب: د خداي ذات بسيط دے نه مرکب ځکه چې يو څيز په ذهن (سوچ) يا په خارج کښې مرکب وي نو هغه خپلو اجزاوو (برخو) ته محتاج وي، نياز د امکان نښه ده او امکان هم علت ته محتاج دے او دا څيزونه د واجب الوجود له ذات سره سمون نه خوري.

2. په خالقيت کښې توحيد

په خالقيت کښې توحيد د توحيد له مراتبو دے چې عقل او نقل منلے دے د عقل له نظره له خدايه پرته هر څه يو امکاني نظام دے چې پخپله هيڅ کمال او جمال نه لري او هر

يو ځيز هر څه چې لري له هغه ذاته يې سرچينه اخستې چې

غني بالذات دے نو څه چې په نړۍ کښې د کمال او جمال

جلوې ګورو ټولې د خداي تعالیٰ له لورې دي.

په قرآن کښې ډېر آيتونه په خالقيت کښې په توحيد

صراحت لري

چې د نمونې لپاره يې يوه ته اشاره کوو:

"قُلِ اللهُ خَالِقُ كُلّ شِئٍ وَهُو الواحِدُ القهّار". [3]

ووايه خداي تعالیٰ د هر يو ځيز پيدا کوونکے او يوازينے او

غالب دے نو په کلي ډول په خالقيت کښې په توحيد کښې د

الهيونو تر مينځ اختلاف نه شي کيدے. خو په خلقت او

پنځون کښې توحيد دوه تفسيره لري چې د دواړو يادونه کوو.

الف: په موجوداتو (مخلوقاتو) کښې هر ډول علمی او معلولي نظام او سبب او مسببي روابط ټول علت العلل او مسبب الاسباب ته ورګرځي او په حقیقت کښې خپلواکه او اصیل خالق خداي دے او په خپلو معلولونو کښې له خدایه پرته د نورو علتونو تاثیر تبعي او د خداي په حکم او مشیت سره دے. په دې نظرېې کښې په نړۍ کښې د علت او معلول په نظام چې د انسان علم هم ورځینې پرده پورته کړې ده اعتراف کیږي خو په عین حال کښې دا ټول نظام په یو ډول په خداي پورې تړلے دے او هغه دے چې دا نظام یې پیدا کړے دے او اسبابو ته یې سببیت او مؤثراتو ته یې تأثیر ورکړے دے.

ب: په جهان کښې یوازې یو خالق موجود دے او هغه خداې دے

او د هستۍ په نظام کښې د اشیاوو تر مینځ هیڅ ډول تاثیر او تأثر نه دے موجود او خداې د ټولو طبیعي ښکارندو بلاواسطه خالق دے او حتی د انسان طاقت د هغه په کار کښې هم تاثیر (اغیز) نه لري.

په دې اساس په نړۍ کښې یوازې یو علت موجود دے او هغه د هغو ټولو علتونو ځاې ناستے دے چې په علم کښې ورته طبیعي علتونه ویل کیږي.

البته په خالقیت کښې د توحید لپاره په دغه تفسیر ځینې اشاعره عالمان عقیده لري خو د هغوي ځینې شخصیتونه

لکه امام الحرمین[4] او په دا وروستیو کښې شیخ محمد عبده په رساله توحید کښې د دغه تفسیر انکار کړے دے او لومړے تفسیر یې غوره کړے دے.

3. په تدبیر کښې توحید

له دې امله چې خلقت یوازې په خداې پورې مخصوص دے د هستۍ د نظام تدبیر هم د هغه ذات په لاس کښې دے او په نړۍ کښې یوازې یو تدبیروونکے (مدبر) موجود دے او هماغه عقلي دلیل چې په خالقیت کښې توحید ثابتوي په تدبیر کښې هم توحید ثابتوي.

قرآن مجید هم په ډېرو آیتونو کې خداې تعالیٰ د جهان یوازینے مدبر ګڼلے دے او فرمایي:

"قُلْ أغيرَ اللهِ أبغی رَباً وَ هو رَبّ كلِّ شيئٍ". [5]

"ووايه آيا بې له خدايه بل پروردګار ولټوم حال دا چې هغه د

هر څه مدبر دے".

البته هغه دوه تفسيرونه چې په خالقيت کښې د توحيد لپاره

بيان شول په تدبير کښې د توحيد لپاره هم مطرح کيږي او

زمونږ له نظره په تدبير کښې د توحيد مقصد دا دے چې

مستقل او خپلواکه مدبر يوازې خداي دے. نو که د هستئ د

نظام په موجوداتو کښې يو ډول تبعي تدبيرونه په نظر راځي

دا ټول د خداي په اراده او خوښه کيږي قرآن مجيد هم په

حق (خداي) پورې د دغه ډول مدبرانو تړښت (وابستګئ) ته

اشاره کوي او فرمايي

"فَالمُدَبراتِ اَمراً". [6]

هغوي چې د هستۍ د نظام چارې چلوي (اداره کوي).

4.په حاکمیت (واکمنۍ) کښې توحید

په حاکمیت کښې د توحید مطلب دا دے چې حکومت د یو

ثابت

حق په توګه د خداي تعالیٰ دے او یوازې هغه د ټولنې په

وګړو حاکم (واکمن) دے لکه څنګه چې قرآن مجید فرمايي:

"إن الحکم إلاّ لله". [7]

د حاکمیت حق یوازې د خداي تعالیٰ دے.

نو د نورو حکومت باید د خداي تعالیٰ په اراده او مشیت سره وي چې غوره او نیک انسانان د ټولنې د چارو واګې په لاس کښې واخلي او خلک د کمال او نیکمرغۍ په لور روان کړي لکه قرآن مجید چې فرمایي:

"یا داوودُ إنّا جَعَلْناكَ خَلِیفَةً فِی الاَرضِ فَاحکُم بَینَ الناس بالحقّ".[8]

اي داؤده مونږ ته په ځمکه کښې خپل استازے وټاکلې نو په خلکو کښې په حق سره واکمني کوه.

5. په اطاعت کښې توحید

په طاعت کښې د توحید مطلب دا دے چې مطاع بالذات او هغه ذات چې په اصل کښې یې پیروي لازمه ده لوي خداي

دے. نو د نورو کسانو لکه پیغمبر(ص)، امام، فقیه، پلار

مور وغیره د اطاعت ضرورروي والے ټول د خداي په حکم او

ارادې سره دي.

6. په قانون جوړونې او تشريع کښې توحيد

په تقنين او قانون جوړونې کښې د توحيد معنا دا ده چې د

قانون ټاکلو او شريعت جوړولو حق يوازې د خداي دے او

په دې بنياد اسماني کتاب هر هغه حکم چې د الهي قانون له

چوکاټه بهر وي کفر، فسق او ظلم ګڼي هلته چې فرمايي:

"وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ". [9]

هغه کسان چې د خداي د قوانينو مطابق حکم نه کوي

کافران دي.

"وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الفَاسِقوْن". [10]

هغه کسان چې د خداي د قوانينو په بنيادحکم نه کوي

فاسقان دي.

"وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الظالِمون". [11]

څوک چې د خداي تعالیٰ له قوانينو سره سم حکم نه کوي

ظالمان دي.

7. په عبادت کښې توحيد

په عبادت کښې د توحيد په هکله تر ټولو لوي بحث د عبادت

د معنا معلومول او پېژندل دي ځکه چې ټول مسلمانان په

دې خبره يو نظر لري چې عبادت صرف د خداي کيدے شي

او بې له خدایه   د هیڅا عبادت نه شي کیدے لکه

څنګه چې قرآن مجید په دې هکله فرمايي:

"إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ". [12]

یوازې ستا عبادت کوو او یوازې له تا مرسته غواړو.

د قرآن شریف له آیتونو داسې استفاده کیږي چې دا مسئله د

ټولو پیغمبرانو په پیغام او بلنه کښې یو مشترک ټکے ؤ او ټول

الهي استازي او پیغمبران د دې ټکي د تبلیغ لپاره ګمارل شوي

دي قرآن مجید په دې هکله فرمايي:

"وَلَقَدْ بَعَثْنا فِی کُلّ اُمّةٍ رَسولاً انِ اعبُدُ اللّهَ و اجْتَنِبوا

الطاغوتَ". [13]

په هر امت کښې مو یو پیغمبر پاځوه چې د خدای عبادت وکړئ او له سرکښو او سرغړاندو ډډه وکړئ.

په دې اساس په دې منلي شوي اصل کښې چې پرستش او عبادت یوازې له خدای سره مخصوصه ده او بې له هغه د بل چا عبادت نه شي کیدے هیڅ اختلاف نیشته او هیڅ یو کس ته موحد نه شو ویلے تر څو چې یې دا اصل نه وي منلے خبره په بل ځای کښې ده او هغه دا چې له عبادته د غیر عبادت د تشخیص (معلومولو) معیار څه دے؟ آیا مثلاً د استاد، مور پلار او عالمانو د لاس ښکلول او یا د هغو کسانو چې پرمونږ حق لري هر ډول درناوے او تعظیم د هغوي عبادت گڼل کیږي؟

او که نه عبادت د مطلقې خضوع او ډېر تعظیم او ټیټېدو په معنا نه دے بلکې که په دغه تعظیم کښې یو خاص عنصر نه وي نو حتیٰ د سجدې تر حده هم وي عبادت او پرستش نه دے.

اوس دا کتل پکار دي چې هغه عنصر چې تعظیم، خضوع او ټیټېدو ته د عبادت نوم او د پرستش عنوان ورکوي څه دے؟ دا مسئله ډېر مهم بحث دے.

له عبادته غلط اخستون (مطلب اخستل)

ځینو لیکوالانو د عبادت معنا خضوع یا ډېره زیاده خضوع راخستې ده خو دغه کسان د یو لړ قرآني آیتونو په حل کولو

کښې پاتې راغلي دي، قرآن مجید په ډاګه وايي: پرښتو ته مو امر وکړ چې آدم ته سجده وکړئ:

"وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُواْ لآدَمَ فَسَجَدُواْ إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ". [14]

او کله چې مو پرښتو ته وویل آدم ته سجده وکړئ نو ټولو سجده وکړه سوا د ابلیس نه چې تکبر یې وکړ او له منکرانو څخه ؤ.

آدم ته سجده بالکل په هماغه شکل سره وه چې خداي ته سجده کیږي حال دا چې آدم ته سجده تواضع احترام او عاجزي وه او دوهمه عبادت او پرستش دے.

اوس ولې دغه دوه یو شان سجدې دوه مختلف ماهیتونه لري؟

قرآن مجید په یو بل ځای کښې فرمایي: یعقوب پیغمبر له خپلو بچیانو سره یو ځای یوسف ته سجده وکړه.

"وَ وَقَعَ اَبَوَيْهِ عَلٰى العَرْشِ وَ خَرّ لَهُ سُجّداً وَ قَالَ يَا اَبَتِ هَذا تَاوِيل رُؤيَاىَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبّى حَقاً". [15]

او حضرت یوسف خپل پلار او مور په تخت کښینول او هغوي ټولو یوسف ته سجده وکړه او یوسف وویل اي پلاره دا دے د هغه خوب تعبیر چې له دې مخکښې مې لیدلے ؤ او خداي تعالیٰ د هغه حقانیت ثابت کړ.

یادونه ضروري ده چې له تیر خوبه د حضرت یوسف(ع)

مطلب هماغه خوب ۇ چې لیدلې یې وو چې یوولس ستوري لمر

او سپوږمۍ هغه ته سجده کوي لکه څنګه چې قرآن د

حضرت یوسف(ع) له قوله فرمايي:

"إنّی رایتُ اَحَد عَشَر كَوكباً وَالشَمسَ والقَمَرَ رأیتُهُم لی

ساجِدینْ". [16]

ما یوولس ستوري اولمر او سپوږمۍ ولیدل چې ما ته سجده

کوي.

له دې امله چې حضرت یوسف د خپلو خپلوانو سجده د

خپل تیر

خوب تاویل ګڼي نو معلومیږي چې له یوولسو ستوریو د هغه مطلب یوولس وروڼه او لمر او سپوږمۍ د هغه مور او پلار دي.

نو معلومیږي چې نه یوازې د یوسف وروڼو بلکې مور او پلار یې هم هغه ته سجده وکړه.

اوس پوښتنه کوو ولې دغه سجدې ته چې د عاجزۍ خضوع او فروتنۍ اوج دے د عبادت نوم ورنه کړل شو؟

عذربدترازګناه

دلته دغه کسان له ځوابه پاتې راغلي دي او وايي له دې امله چې دغه خضوع ګاڼې د خداي په حکم شوي نو شرک نه دے.

خو ته‌ولو ته ښکاره ده چې دا ډېر نامناسب ځواب دے ځکه

چې که د یو عمل ماهیت شرک وي خداي تعالیٰ یې هیڅ کله

امر نه کوي قرآن مجید فرمایي:

"قُلْ إنّ اللّهَ لا یأمُرُ کُم بالفَحشاءِ اَتَ َقُولُونَ عَلی اللّهَ مَالا

تَعلَمُون".[17]

ووایه: خداي تاسو ته د فحشاء امر نه کوي آیا هغه څه چې

نه پرې پوهیږئ په خداي پورې یې تړئ؟

اصولاً د خداي حکم د یو څیز ماهیت نه بدلوي که د یو

انسان په وړاندې د خضوع حقیقت د هغه عبادت او

پرستش وي او خداي هم د هغه امر وکړي نتیجه به یې د

خپل ځان د پرستش امر وي.

د اشکال (اعتراض) حل او د عبادت حقیقي معنا

تر دې ځایه روښانه شوه چې بې له خدایه د بل چا د عبادت ممنوعیت داسې مسئله ده چې د نړۍ ټول مؤحدان پرې د نظر اتفاق لري له بلې خوا معلومه شوه چې آدم ته د پرښتو سجده او یوسف ته د یعقوب (ع) او د یوسف د ورڼو سجده دواړه عبادت نه ګڼل کیږي.

اوس باید وګورو چې کوم عامل د دې سبب کیږي چې یو حرکت یو ځل د عبادت نوم ولري خو یو ځل بیا همدا حرکت په دغه ځانګړتیا سره د عبادت له ټولګې ووځي؟

د قرآن آیتونو ته په مراجعې سره معلومیږي چې عبادت، د یو موجود خضوع ده خو په دې عقیدې سره چې هغه موجود

خداي وګڼل شي او يا ورته د خداي د کارونو نسبت ورکړل

شي، نو معلومه شوه چې په خداي عقيده او د خداي کارونو

په وس لرلو عقيده هماغه عنصر دے چې که خضوع ورسره

شي نو د عبادت رنګ اخلي.

او د نړۍ مشرکانو که هغه د هند اوسيدونکي دي او که د

نړۍ د نورو سيمو د ځينو موجوداتو په وړاندې خضوع او

خشوع کوله البته دغه موجودات يې د خداي مخلوق ګڼلو

خو په عين حال کښې يې دا عقيده لرله چې د خداي ځينې

کارونه چې لاندينۍ حد يې د ګناهانو د بخښلو حق او د

شفاعت د مقام ملکيت دے هغو ته سپارل شوے دے.

د بابل ځینو مشرکانو به اسماني اجرامو (ستوریو وغیره) ته عبادت او سجده کوله هغوي به یې خپل پالونکي (رب) ګڼل نه خالق او پنځوونکي. یعنې داسې موجودات یې ګڼل چې د نړۍ او انسانانو تدبیر او چلول هغوي ته ورکړل شوي دي. او له هغوي سره حضرت ابراهیم(ع) مناظره په همدغه خبره وه ځکه چې د بابل مشرکانو لمر میاشته او ستوري خالق نه ګڼل بلکې داسې قدرتمن مخلوقات یې ګڼل چې د نړۍ چلول پالل او تدبیر هغوي ته ورکړل شوے وے.

د قرآن آیتونه هم چې د بابل له مشرکانو سره د حضرت ابراهیم(ع) د مناظرې ښوونکي دي د "رب" په ټکي تکیه کوي.[18] او د رب معنا د خپل مملوک مدبر او پالونکے دے.

عربان د کور څښتن ته وایي: "ربّ البیت" او د پټي خاوند ته

وایي: "ربّ الضیعه" دا ځکه چې د کور چلول او پټي سرڅنه

او پالنه یې د خاوند په غاړه وي.

قرآن مجید د نړۍ د یوازیني مدبر او پالونکي په توګه د خدای

تعالیٰ په معرفي کولو سره د مشرکانو له ډلې سره مبارزې ته

پاڅیږي او ټول د یوازیني خدای عبادت ته بلي او داسې

فرمایي:

"إنّ الله ربی وَ رَبّکُم فاعبُدُوه هٰذا صراطٌ مستَقیم"[19]

لوی خدای زما او ستاسو رب دے نو عبادت یې وکړئ او دا

نیغه او صحیح لاره ده.

او په يو بل ځاي کښې فرمايي:

"ذَلِكُمُ اللّهُ رَبُّكُمْ لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ". [20]

هغه دے داسې خداي چې ستاسو پالونکے دے بې له هغه هيڅ خداي نيشته د هر څه پيدا کوونکے دے نو د هغه عبادت وکړئ.

او په سوره دخان کښې فرمايي:

لا إلهَ الاّ هو يُحْی وَ يُمِيتُ رَبّکُم وَ رَبّ اٰباءکمُ الاولين [21]

بې له يوازينې خداي بل پالونکے نيشته ژوندې کول او مړکول کوي ستاسو او ستاسو د تيرو پلار نيکونو د چارو مدبر او پالونکے دے.

قرآن مجید د حضرت عیسی له خولې داسې فرمايي:

"وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُواْ اللّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ".[22]

حضرت عیسیٰ وفرمایل: اي بني اسرائیلو د خدای عبادت وکړئ چې زما او ستاسو پالونکے دے.

څه چې مو بیان کړل له هغو ښه معلومیږي چې هر داسې خضوع او فروتني چې بل ته پکښې د خدایی او ربوبیت عقیده نه وي او بل ته د خدای د کارونو د سپارلو نسبت پکښې نه وي عبادت نه شي بلل کیدے که څه هم د خضوع اخري درجه (سجده) ولې نه وي.

نو د پلار او مور په وړاندې د اولاد خضوع او د پیغمبر(ص) په وړاندې د امت خضوع چې دغه نسبت پکښې نیشته د هغوي عبادت نه دے.

په دې بنیاد ډېرې خبرې لکه: د خداي د ولیانو په آثارو پورې ځان مبارک کول د زیارت ښکلول او د زیارت د دیوالونو او دروازو ښکلول او د خداي د در په نازولو پورې توسل، د خدا ي د غوره بندګانو بلل او د خداي د ولیانو د زوکړې یا وفات د ورځو لمانځل او داسې نور چې ځینې ناپوهه کسان ورته د شرک او بې له خدایه د بل چا د عبادت رنګ ورکوي

دا ټول له خدایه پرته د بل چا د عبادت له قیده ازاد دي او

شرک نه ګڼل کیږي.

*****

---

[1]. شورىٰ 11 آیت.

[2]. اخلاص 4 آیت.

[3]. رعد 16 آیت.

[4]. ملل و نحل شهرستاني اول ټوک.

[5]. انعام 164 آیت.

[6]. نازعات 5 آیت.

[7]. یوسف 40 آیت.

[8]. ص 26 آیت.

[9]. مائده 44 آیت.

[10]. مائده 47 آیت.

[11]. مائده 45 آیت.

[12]. حمد 4 آیت.

[13]. نحل 36 آیت.

[14]. بقره 34 آیت.

[15]. یوسف 100 آیت.

[16]. سوره یوسف 4 ایت

[17].سوره اعراف 28 ایت

[18]. انعام 76 – 78 آیتونه.

[19]. آل عمران 51 آیت.

[20]. انعام 102 آیت.

[21]. دخان 8 آیت.

[22]. مائده 72 آیت.

*****

شفاعت چې تاسو پرې عقیده لرئ څه ته وایي؟

ځواب:

شفاعت د اسلام یو مسلم اصل دے. چې ټولو اسلامي فرقو او مذهبونو د قران د ایتونو او روایتونو په پیروی هغه منلے دے. که څه هم د شفاعت په نتیجه کې له یو بل سره اختلاف لري. د شفاعت حقیقت دا دے چې عزتمن انسانان چې د خداي په نزد مقام او درنښت او نزدیکت لري. د یو بل انسان لپاره له خدایه د هغهٔ د ګناهانو بخښل او د انساني درجې لوړاوے غواړي.

رسول الله مبارک فرمايي:

((اَعطَیتُ خَمسًا .... وَ اَعطَیتُ الشِفَاعَة فَادخَرتَها لِاُمَتِی [1]

پنځه ځېزونه ماته راکړل شول .... او شفاعت ماته راکړل شو نو هغه مې د خپل امت لپاره ذخيره کړ.

د شفاعت محدوديت

د قـرآن مجيد له نظره مطلق او بې قيد او شرطــه شفاعت مردود دے. شفاعت په هغه بڼه کې اغيز من دے چې:

اول: شفيع ته په شفاعت کې د خداي له خواه اذن او اجازه ورکول کيږي يوازې هغه کسان د بل چا شفاعت کولے شي چې له خداي سره پر معنوي نزديکت سربيره د خداي له لورې ورته د شفاعت کولو اجازت هم ورکړل شوې وي. قران مجيد په دې هکله فرمايي:

﴿لاَ يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلاَّ مَنِ اتَّخَذَ عِندَ الرَّحْمَنِ عَهْداً﴾ [2]

د شفاعت مالک نه دے مګر هغه کس چې د خداي په نزد يې عهد (ژمنه) لاسته راوړي وي او په يو بل ځاي کې فرمايي:

﴿يَوْمَئِذٍ لاَّ تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً﴾ [3]

د قيامت په ورځ د بل چا په حق کې د چا شفاعت فايده نه ورکوي مګر د هغه چا چې خداي ورته اجازه ورکړې او د هغه له خبرې راضي شي.

دوهم: د چا چې شفاعت کيږي هغه هم د شفيع له لارې د الهي فيض وړتيا ولري. يعني له خداي سره د هغه ايماني رابطه او له شفيع سره د هغه روحاني اړيکې سست نه شي

له دې امله کافران چې له خداې سره ایماني رابطه نه لري او

ځینې ګناهکاره مسلمانان او بې لمانځه او قاتلان کسان چې له

شفیع سره روحي تړاو نه لري د دوي شفاعت نه کیږي

قران مجید د بې لمانځو او د قیامت د منکرانو په هکله

فرمایي:

﴿فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾ [4]

.د شفیعانو شفاعت هغوي ته ګټه نه رسوي.

او د ظالمانو په هکله فرمایي:

وَ مَا لِلظَّالِمِینَ مِن حَمِیمٍ وَ لا شَفِیعٍ یُطاع [5]

. د ظالمانو لپاره به هيڅ خپل او شفيع چې د هغه شفاعت

ومنل شي نه وي.

د شفاعت فلسفه

شفاعت د توبې په شان د هيلې او اميد يوه کړکۍ ده د هغو کسانو لپاره چې د ګمراهۍ او ګناه د لارې په منځ کې له ګناهونو لاس واخلي او له دې وروسته خپل پاتې عمر د خداي په اطاعت کې تير کړي نو ګناه کار انسان چې هر کله فکر وکړي چې په محدودو شرايطو کې (نه هر ډول شرائطو کې) د شفيع له شفاعته استفاده کولے شي. کوښښ کوي چې دغه حد باقي وساتي او

ورځينې تير نه شي.

د شفاعت نتیجه

مفسران د شفاعت په نتیجه کې چې ایا د ګناهانو بخښل دي او که د درجې لوړول، د نظر اختلاف لري خو د رسول الله مبارک صلی الله علیه و آله وسلم په دې وینا سره چې زما شفاعت د هغو کسانو لپاره دے چې لویې ګناهانې (ګناهان کبیره) یې کـړي وي لومړے نظر تاییدیږي.

ان شفاعتی یوم القیمة لاهل الکبائر من امتی [6]

د قیامت په ورځ به زما شفاعت د امت د هغو کسانو لپاره وي چې لویې ګناهانې یې کړي دي. ـ

[1] . مسند احمد لومړے ټوک 301 مخ صحيح بخاري لومړے

ټوک 91 مخ چاپ مصر

[2] . سوره مريم ايت 87

[3] . سوره طه ايت 109

[4] . سوره مدثر ايت 48

[5] . سوره مومن ايت 18

[6] . سنن ابن ماجه دوهم ټوک 583 مخ مسند احمد دريم

ټوک 213 مخ سنن ابي داوود دوهم ټوک 537 سنن ترمذي 4

ټوک 45 مخ

*****

ایا له حقیقي شفیعانو د شفاعت غوښتل شرک دے؟

اول به د سوال د وضاحت لپاره ووایو چې شفاعت د خداي

مخصوص حق دے لکه چې قران مجید په دې هکله فرمايي:

قُل لِّلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعاً [1]

.ووایه د شفاعت حق ټول د خداي دے.

نو له خدایه پرته له بل چا شفاعت غوښتل له بل چا د

خداي د حق غوښتل دي او داسې سوال په حقیقت کې بې له

خدایه د بل چا عبادت دے او په عبادت کې له توحید سره

سمون نه خوري..

ځواب:

دلته له شرکه مقصد په ذات یا خالقیت یا تدبیر کې شرک نه دے طبعا دلته د اعتراض کوونکي مقصد په عبادت کې شرک دے. روښانه ده چې د دې مسئلې بیانول د عبادت او پرستش په دقیق تفسیر او تشریح پورې اړه لري مونږ ټولو ته پته ده چې د عبادت د معنا تفسیر مونږ ته نه دے راکړل شوے چې ګوندې د هر مخلوق لپاره هره خضوع او له هر بنده هر سوال او غوښتنه عبادت وګڼو.

د قران مجید د تصریح په اساس پرښتو ادم ته سجده وکړه.:

﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ﴾

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ﴾ [2]

نو کله چې مې د هغه خلقت بشپړ کړ او خپل روح مې په هغه کې وپوکه نو هغه ته سجده وکړئ نو ټولو سجده وکړه.

په عین حال کې دا سجده که څه هم د خدای په حکم وه خو د ماهیت له نظره د ادم عبادت نه ؤ. ګني خدای به یې حکم نه کاوه.

هم دا راز پوهیږو چې د یعقوب بچیانو او حتی پخپله حضرت یعقوب علیه السلام حضرت یوسف علیه السلام ته سجده وکړه.

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّواْ لَهُ سُجَّداً ۚ [3]

. او خپل پلار او مور یې په تخت کښینول او هغوي هغه ته سجده وکړه. که دغه ډول احترام او خضوع د یوسف علیه

السلام عبادت ؤ، نه به حضرت یعقوب علیه السلام چې معصوم پیغمبر ؤ دا کړے وې او نه به په دې راضي شوے ؤ چې بچیان یې یوسف ته سجده وکړي حال دا چې له سجدې زیاته بله هیڅ خضوع نیشته.

په دې اساس باید د خضوع مفهوم یا له خدایه پرته له بل چا غوښتنه د عبادت له معنا جدا کړو د عبادت او پرستش حقیقت دا دے چې انسان یو څیز خداي فرض کړي او د هغه عبادت وکړي یا یو څیز د خداي مخلوق وګڼي خو دا تصور وکړي چې د خداي ځینې کارونه لکه د نړۍ تدبیر یا د ګناهونو بخښل هغه ته سپارل شوي دي خو که د چا په وړاندې زمونږ خضوع او عاجزي داسې وي چې نه هغه خداي

وګنو او نه دا تصور وکړو چې د خداي کارونه هغه ته سپارل شوي دي داسې خضوع بالکل هماغه شان ده لکه چې فرښتو ادم علیه السلام ته سجده او درنښت یې وکړه یا مثلاً د یوسف په وړاندې د حضرت یعقوب علیه السلام احترام او درنښت .

د سوال د غوښتنې په هکله هم باید ووایو چې هم دا چې تصور وکړو د شفاعت حق رښتینو شافعانو ته ورکړل شوے او هغوي یې بې له قید او شرطه شفاعت کولے او د ګناهانو د بخښل کیدو سبب ګرځیدلے شي داسې عقیده هم د شرک سبب کیږي ځکه چې د خداي کار مو له بل چا غوښتے دے خو که دا تصور وکړو چې د خداي ځینو پاکو

بندګانو ته بې له دې چې د شفاعت د مقام مالکان شي په یو
خاص چوکاټ کې د ګناهانو د شفاعت اجازه وکړل شوې ده
او مهم شرط يې هماغه د خداي اجازت او اذن دے نو
څرګنده ده که د خداي له دغه ډول صالح بنده د شفاعت
درخواست وکړو دا د هغه خداي ګنل نه دي. لکه څنګه چې
هغه ته د خــدايي چارو د سپارل کيدو مستلزم نه ګرځي بلکې
له يو داسې کسه د يو کار غوښتنه ده چې دغه کار د خداي
په امر هغه ته په محدوده توګه ورکړل شوے او د هغه په
شان کې دے .

مونږ ګورو چې د پيغمبر اکرم په ژوند کې به ګناهکاران د
مغفرت غوښتلو لپاره هغه حضرت ته ورتلل او رسول الله

مبارک به نه ويل چې دوي ګوندې مشرکان شول. په سنن ابن ماجه کې له پيغمبر اکرم صلی الله عليه و آله وسلم روايت دے:

ا تدرون ما خيرني ربي الليله؟ قلنا الله و رسوله اعلم: قال فانه خيرني بين ان يدخل نصف امتی الجنة و بين الشفاعه فاخترت الشفاعه، قلنا يا رسول الله ادع الله ان يجعلنا من اهلها قال هی لکل مسلم [4]

.ايا تاسو ته پته ده چې خداي نن شپه زه په کومو څيزونو کې اختيار من کړم؟ ومو ويل خداي او رسول يې ښه پوهيږي. وي فرمايل: هغه زه مخير کړم په دې کې چې زما نيم امت جنت ته ننوځې او د شفاعت تر مينځ . نو ما شفاعت غوره کړ. ومو

ویل ای د خداي پیغمبره، له خپل پروردګاره وغواړه چې مونږ

د شفاعت وړ وګرځوي، وې فرمایل شفاعت به د هر

مسلمان لپاره وي.

په دې حدیث کې په ډاګه د پیغمبر اصحاب له هغه حضرت

د

شفاعت غوښتنه کوي او وايي ((ادع الله ....))

قران مجید هم فرمايي:

وَلَوْ اَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُواْ اَنفُسَهُمْ جَآؤُوكَ فَاسْتَغْفَرُواْ اللّهَ

وَاسْتَغْفَرَلَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُواْ اللّهَ تَوَّاباً رَّحِيماً﴾ [5]

. او که هغوي هغه وخت چې پر ځان یې ظلم وکړ تا ته راغلي

وے او له خداي یې مغفرت غوښتے وے او پیغمبر د هغوي

لپاره استغفار کړے وے. بې شکه چې خداي به یې توبه

قبلوونکے او مهربان موندلے ؤ.

او په یو بل ځاي کې د حضرت یعقوب علیه السلام د

بچیـانو په حواله فرمایي:

﴿قَالُواْ يَا اَبَانَا اسْتَغْفِرْلَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ﴾ [6]

. وې ویل اې پلاره له خدایه زمونږ د غلطیو لپاره بخښنه

وغواړه ځکه چې مونږ په خطا وو.

او حضرت یعقوب علیه السلام هم هغوي ته د استغفار

وعده ورکړه او هیڅ کله یې د هغوي په شرک توان نه لاره.

﴿قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُلَكُمْ رَبِّيَ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ [7]

.وي ويل ډير زر به د خداي له درګاه ستاسو مغفرت وغواړم

بيشکه چي هغه بخښونکے او مهربان دے.

---

[1]. سوره زمر ايت 44

[2]. سوره صاد 72.73 مخ

[3]. سوره يوسف ايت 100

[4]. سنن ابن ماجه ټوک 2 باب ذکر الشفاعه 586 مخ

[5]. سوره نساء ايت 64

[6] . سوره یوسف ایت 97

[7] . سوره یوسف ایت 98

******